Nr. 99. **Neue Jüdische Zeitung.** III. Jahrgang.

דיא רעדאקציאָן
אונד אדמיניסטראציאָן
בעפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest.
וואהין אויך דיא פרענומעראציאָנס
געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

נייע יידישע צייטונג.

דיא
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען
מאָנטאג
אונד דאָננערסטאג.

פרענומעראציאָנס-פרייזע:

גאנציעהריג:	7 פל.	— קר.
האלביעהריג:	3 „	50 „
פירטעליעהריג:	1 „	75 „

ב"ה בודאפעסט ד אלול — **Budapest, Donnerstag 6. September 1883.** — שנת תרמ"ג לפ"ק.

דיא בעפרייאונג וויענס פאָן דען טירקען.

אם 12-טען דיעזעס מאָנאטס פייערט וויען דען 200 יעהריגען געדעכטניסטאג פאָן דער בעפרייאונג אונד רעטטונג אוים דער האנד דער טירקען, דיא עס זייט 2 מאָנאטען פעסט איינגעשלאָססען היעלטען, בעשאָססען אונד בעלאגערטען. אם 31-טען מערץ 1683 פערליעס דער סולטאן מאהאָמעד דער 4-טע אדריאנאָפעל אונד צאָג מיט איינער זאָ ריעזיג גראָססען ארמעע, וויא דיא וועלט נאָך קוים געזעהען, געגען ב ע ל ג ר א ד. — דאָרט הולדיגטען איהם דיא אבגעזאנדטען טעלעקי'ס, וועלכער געגען קאיזער לעאָפאָלד קעמפפטע אונד שאָן צום קאָניג פאָן אונגארן אונד צום פירסטען פאָן זיעבענבירגען אויסגערופען וואר. טעלעקי ערקאננטע דיא אָבערהאָהייט דעס סולטאנס אן, אונד ריעף איהן צו הילפע געגען קאיזער לעאָפאָלד, וועלכער דיא פראָטעסטאנטען אונטערדריקטע, אונד דארום אין אונגארן פיעלע פיינדע האטטע. טעלעקי זעלבסט ערשיען מיט 120 אונגארישען עדעללייטען אונד 150 הוסארען מיט געשטיקטען קליידערן אונד גאָלדנען וואפפענשמוק, מיט דער גרינען פאהנע אונגארנס, דיא אין צוויא שטיקע צערריססען וואר, אום אנצוציגען, דאס עס אין אונגארן צוויא פארטייען גאב, דיא קאיזערליכע אונד דיא טעלעקישע. מיט אונגארישען רייטערן אונד מאגנאטען צאָג טעלעקי פאָראן, אונד דער גראָסוועזיר מיט זיינער ארמעע צאָג איהם נאָך, אונד טריעב דיא אָסטעררייכישע ארמעע פאָר זיך הער ביז ראאב, וועלכעס דאמאלס איינע פעסטונג וואר. קארא-מוסטאפא, דער גראָסוועזיער, היעלט זיך אבער ניכט אויף, זאָנדערן גינג איבער דען ליטא-פלוס, צערשטרייטע דיא ארמעע לעאָפאָלד'ס, טאָדטעטע 500 דער בעסטען רייטער אונד פערוואונדעטע דען פרינצען לודוויג פאָן סאָוואָיען. דיא קאיזערליכען גענעראלע פליכטעטען הינטער דיא מויערן וויענס, אונד דער קאיזער מיט זיינער פאמיליע אונד מיט זיינען שעטצען פלאָהע אין דיא בערגע שטייערמארקס.

אם 14-טען יולי 1683 אין דער פריה צייגטען זיך דיא טאַרטארען אלס טירקישע פאָרהוט דער הויפטשטאדט. אנגסט אונד שרעקען ערגריפף דיא וויענער; דענן מאן האטטע ערפאהרען, דאס דיא טירקען 3500 פערזאָנען, דיא אין איינעם פעסטען טהורם וואַרען אונד זיך ערגעבען האטטען, אללע ניעדערגעזעבעלט האטטען. 40,000 שקלאפען זאה מאן פאָן דער שטאדטמויער אוים אלס געפאנגענע ווענטרייבען, אונד מאן וואר דאהער ענטשלאָססען, זיך ליעבער אונטער דען מויערן בעגראבען צו לאססען, אלס דען טירקען אין דיא הענדע צו פאללען. גראף שטאהרעמבערג וואר דער גאָווערנער וויענס אונד ליעס זאָגלייך, אלס ער זיך צו איבערגעבען אויפגעפאָדערט ווארדע, דיא פאָרשטעדטע אין בראנד שטעקען.

אים גאנצען בליעבען 10 000 מאנן צור פערטהיידיגונג; דענן 30,000 מאנן רייטעריא מאכטען איינען אויספאלל אונד זעטצטען איבער דיא דאָנוי, אום דיא פערשפראָכענע הילפע אוים דייטשלאנד אונד פאָלען הערבייצורופען.

אין וויען אבער בעוואפפנעטע זיך אללעס: האנדווערקער, שטודענטען, בירגער, גרייזע. דרויסען אבער שפאננטען 300 000 טירקען, טאַרטארען אונד אונגארן איהרע לאגערצעלטע אויף, מאכטען לויפגרעבען, שלוגען בריקען איבער דיא דאָנוי, דיא זיא מיט איינער מעכטיגען אייזערנען קעטטע אבשפערטען, דאס קיינע שיפפע דורכקאָממען קאָננטען, אונד פיהרטען באטטעריען אויף. זיעבציג טאגע האטטע שאָן דיא בעשיעסונג געדויערט, 18 מאל וואר דער שטורם אבגעשלאגען וואָרדען. נאָטה אונד טאָד וואר אונטער דען בעלאגערטען, אלס איין געוויססער קאָלשיטצקי זיך דורך דאס טירקישע לאגער אלס מוזיקאנט שלייכט, דאנן דיא דאָנויא דורכשווימט, אונד דיא נאכריכט ברינגט, דאס הילפע קאָממט דורך דען הערצאָג פאָן לאָטהרינגען אונד דען פאָלנישען קאָניג סאָביעסקי. דער טאפפערע גראף שטאהרעמבערג, דער אויף דעם שטעפאנסטהורם וואכע העלט, לעסט ראקעטען אויפשטייגען, אום צו צייגען, דאס וויען נאָך לעבט אונד זיך פערטהיידיגט.

סאָביעסקי וואר וועגען זיינער שאָנהייט אונד טאפפערקייט בעריהמט, אונד זיין רוף בעווירקטע, דאס איטאליען, שפאניען אונד פאָרטוגאל פרייוויליגע קעמפפער, גאָלד אונד זילבער שיקטען. ער ווארדע איבעראלל מיט טריאומפפבאָגען עמפפאנגען, אלס „רעטטער" בעגריסט. עס וואר אבער אויך דיא האָכסטע צייט; דענן וויען וואר צערטרימערט פאָן דען באָמבען, אויסגעהונגערט אונד פאלל מיט פערוואונדעטען. דריי טאגע וואר דער לעטצטע טערמין, דאס זיא זיך נאָך האלטען וואָללען, זיא קאָננטען ניכט מעהר דיא צוזאממענגעשאָססענען מויערן פערטהיידיגען, זיא האטטען באלד קיין פולווער מעהר. אום מיטטערנאכט דעם לעטצטען טאגעס דער 3 טאגע ערשאָלל פלאָטצליך פאָם שטעפאנסטהורם הערראב איין פריידענגעשרייא, דענן דיא וואכע בעמערקטע אויף דעם קאהלענבערגע דאס פייער, וואָמיט דיא פאָלען איהרע אנקונפט בעצייכנעטען אונד דיא אויפגעהענדע זאָננע בעלייכטעטע דיא פאהנען אונד לאנצען דער פאָלנישען רייטער אויף דען בערגען הערום.

דיא טירקען טהיילטען זיך נון אין דריי טהיילע: דער איינע וואָללטע שטירמען, דער צווייטע דען נייען פיינד צוריקווערפען, אונד דער דריטטע פליכטעטע מיט דער רייכען בייטע ריקווערטס געגען אונגארן.

קוים וואר דיא נאכט פאָם 12-טען סעפטעמבער פאָריבער, זאָ זאה סאָביעסקי דיא טירקישען יאניטשארען צום לעטצטען שטורם געגען דיא האלבאיינגעשטירצטען שאנצען וויענס געהען. דא ריקטען דיא פאָלנישען רייטער סאָביעסקים פאָם בערגע הינאב, אונד ווארפען דיא טירקען צוריק, זאָ דאס זיך דיא גאנצע ארמעע אום קארא-מוסטאפא צוזאממענדרענגטע.

פאָן פריה ביז 5 אוהר אבענדס ווארדע געקעמפפט, דא ווארף זיך סאָביעסקי אויף דען פיינד וויא איין לאָווע. דיא טירקען קאָמען אין אונאָרדנונג, זיא פליעהען אונד בלייבען ערסט פאָר ראאב שטעהען. צעהנטויזענד מאנן בליעבען טאָדט אויף דעם פלאטצע, גראָס אונד רייך וואר דאס לאגער, דאס זיא צוריקליעסען: פראכטפאָללע צעלטע, וואפפען רייך מיט גאָלד אונד עדעלשטיינען אויסגעלעגט. סאָביעסקי שליעף דיא נאכט אים צעלטע דעס גראָסוועזיערס, צאָג אם אנדערן מאָרגען דורך דיא ברעשען (לאָכער אין דען שאנצען) אין וויען איין, אונד אללעס פאָלק זעגנעטע אין איהם דען בעפרייער אוים דער נאָטה.

סאָביעסקי פערפאָלגטע דיא טירקען וויטער, טריעב זיא אוים גראן הערוים, וואָ 30,000 אין דער דאָנוי ערטראנקען.

1686 ווארדען זיא אוים אָפען פערטריעבען, אונד 1717 נאהם איהנען פרינץ אייגען פאָן סאוואָיען בעלגראד אב. זייט דאמאלס איזט אונגארן פאָן דעם טירקענאָכע בעפרייט, אונד דאס עראינגערונגס-פעסט דער וויענער ווירד צוגלייך פאָן אנדערען פאָלקערן אונד שטעדטען מיטגעפייערט, וועלכע דען דרוק דער שווערען טירקענהערשאפט געשפירט האבען.

דאס צעלט דעס גראָסוועזיערס אונד פיעלע בייטע אוים דער דאמאליגען שלאכט זינד אים וויענער נייען שטאדטהויזע אויסגעשטעללט.

פאָן דען קראוואללען.

ווענן וויר דיא לעטצטען נאכריכטען אוים אללען טהיילען דעס לאנדעס לעזען, זאָ גלויבען וויר האָפפען צו קאָננען, דאס דיעזע אבשייליכען קראוואללע ענדליך איין ענדע נעהמען ווערדען. דענן פאָן גאר פיעלען זייטען ערהעבען זיך מעכטיגע שטיממען דאגעגען, וועלכע דען אנטי-סעמיטיזמוס פערדאממען אונד בעהויפטען, דאס דערזעלבע ניכט אללעין געגען דיא יודען, זאָנדערן געגען אללע, דיא עטוואס בעזיטצען, געריכטעט זינד.

זאָ שרייבט יאָקאי אים „נעמזעט".

„אונפערמוטהעט איזט איין איבעל בייא אונס אויסגעבראָכען, אונד ווענן עס אויך געניג גראָס איזט, דארף מאן דאָך דאס קאלטע בלוט ניכט פערליערען; אם וועניגסטען אן יענען אָרטען, פאָן וואָ וויר דיא היילונג ערווארטען. דיא טומולטע אים זאלאער קאָמיטאטע זינד וואהרע סאָציאליסטישע בעוועגונגען, דיא פלאנמעסיג זייט לאנגער צייט פאָרבערייטעט וואַרען. דיא אנטי-סעמיטען זינד נור געפאָפפט וואָרדען אונד מיט דוממען אָבסענקאָפפען פאָרווערטס געדראנגט. יעטצט, וואָ זיא זעהען וואס נאכקאָממט, מאָכטען זיא גערנע אבלייגנען, דאס זיא מיט דען רייבערן צוזאממענגעהאָרען. יעטצט איזט דאס אללעס איינס; דיא קראוואללע ווערדען אונטערדריקט ווערדען, בילליג ווענן'ס געהט, טייער ווענן עס ניכט אנדערס געהט; דיא הויפטפראגע איזט זאָ שנעלל אלס מאָגליך, דענן דער צושטאנד יענזייטס דער דאָנוי דארף ניכט לאנגע דויערן. יעדעס געשעפט שטאָקט, מערקטע קאָננען ניכט אבגעהאלטען ווערדען, דיא בויערן אונד גוטסבעזיטצער קאָננען איהר געטריידע ניכט פערקויפען, זיא קאָננען קיינע שטייער צאהלען, יעדער גרונדהערר פערליערט פאָן איינעם יאהר דיא איינקינפטע אונד דען שטאאט קאָסטעט עס מיללייאָנען.

אין זאלא-עגערסעג ווארדען ניכט נור דיא יודען, זאָנדערן אללע אויסגערויבט, דיא עטוואס האטטען, פאָם שוסטער אנגעפאנגען, דער שטיעפעל צו פערקויפען האט, ביז צום פינאנצמיניסטער, דער דיא רענטע פערקויפען וויללע."

זעלבסט דער „פאָזאָר" אין אגראם ווארנעט דיא קראָאטען, זיך ניכט פאָן דען אנטי-סעמיטען אוים אונגארן אויפהעטצען צו לאססען אונד אין דער זאלאער קאָמיטאטסזיטצונג רופט איין קאטאָלישער פפארער אוים: „ווערע דאס מיליטער ניכט רעכטצייטיג געקאָממען זיא העטטען אונס אללע ערשלאגען."

שרעקליך זינד דיא געהערען בעריכטע איבער דיא קראוואללע דער לעטצטען וואָכע. זאָ שרייבט מאן אוים טאפאָלצא:

אם זאמסטאג נאכמיטטאג האלב צוויא אוהר ווארדע פייער אנגעצינדעט, וואָראויף דיא פייערוועהר מיט לאָבענסווירדיגעם אייפער דאס אים נאָרדליכען טהיילע אונזערער שטאדט אויסגעבראָכענע פייער לאָשטע. קיין לויט ווארדע איבער דיא אורזאכע דעם פייערס בייא דיעזער געלעגענהייט לויט, אלס איינינע לייטע בייא דעם היעזיגען קויפמאננע דאוויד פאָללאק איינען רעוואָלווער געוואהרטען. אים

פעטראָלעאום 24.50 גול.

וואָללע. דיעזע וואָכע וואר אין דיעזעם ארטיקעל שוואכער פערקעהר, דער גע־אמטאומזאטץ איבער 3000 מט׳ צנטר. פעסטער באָדען אונד זאנד־איינשורען 1.16—95 פל׳, מיטטעל־איינשור1.70—1.46 פל׳, באטשער איינשור פל 1.33—1.16, נעבירגס־צווייישור ווינטער־ אונד זאָממערוואָללע 78—80, באראניאער צוויישור ווינטערוואָללע פל׳ 1.59—1.39 מיטטעל־נערבערוואָללע פל׳ 1.07—89.

לעדער־געשעפט. קוה־הייטע דאס פאאר 20.00—23.50 גול. איינמאל פערזעטצטע טערצען פאָן 12—15 קילאָ 162—165 גול. צווייאמאל פערזעטצטע טערצען 16—38 קילאָ 163—165 גול. דרייאמאל פערזעטצטע טערצען 19—22 קילאָ 164—166 גול.

קאלב־לעדער. ברוינע 9—12־ק׳ 425—445 גול. געגערבטע 6—9־ק׳ 365—375 גול. פער 100 קילאָ.

שאפ־פעללע, אין פאָריגער וואָכע ווארדען 8000 שטיק פערשיעדענע גאטטונגען פערקויפט. אונד צוואר דייטשוואָללינע 3.50—4.20 גול׳ פער פאאר. באטשער אונד באנאטער 135—150 גולד. טירקישע אונד מאצעדאָנישע 38—39 גול. באָסנישע אונד קראָאטישע —37 גול. סערבישע 130—140 גולדען. פער 56 קילאָ. — (אללעס פער פערצענט.)

ראמם־פעללע. דייטשוואָללינע 55—65 גול באטשקער אונד באנאטער לייכטע 90—100 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

קיטצ־פעללע. צו 132 גול. פער 100 שטיק.

באטשקערט) (אל 1200 מטצר׳ 77.0 ק׳ 10.75 פל (אללעס פער 3 מאָנאטע)

נאָרד־אונגארישע 100 מעטערצטר׳ 77.0 קילאָ 10.15 גולדען. 000 מטרצ׳ 79.0 ק׳ 10.15 ג׳. 000 מטצ׳ 79.0 קיל, 10.25 גולד.

לאָטטאָ־ציעהונג פאָם 29. אויגוסט

ברינן	62	13	28	17	14

פאָם 1. אָקטאָבער.

בודאפעסט	77	6	15	26	73
לינץ	17	44	9	53	3
טריעסט	58	48	5	74	35

שטעללען־געזוך.

איין לעהרער, 31 יאהרע אלט, פערהייראטעט, צוגלייך בעל תפלה, קורא, שוחט ובודק, מוהל אונד שריפטפיהרער דער. זאָוואָהל אין דער העבראָאישען אלס אויך אין דער אונגארישען אונד דייטשען שפראכע פאָללקאָממענע פערטיגקייט בעזיטצט ווינשט מאָגליכסט באלד פלאצירט צו ווערדען. גע: פאָללינע אנטראָגע אן: R. A. D. אין בעלעד, קאָמיטאט אָדענבורג.

אללע גאטטונגען

מחזורים מיט איבערזעטצונג

אין 1, 2, 4, 5 אונד אין 9 טהיילע געבונדען,

וויא אויך אין אללע גאטטונגען

סדורים אונד תחינות פיר פרויען.

אללעס זעהר שען אונד גוט איינגעבונדען

שופרות

פעהלערפרייא מיט וואונדערבארעם קלאנג

אתרוגים לולבים והדסים

אין גראָסען וויא אין דעטאיל צו האבען.

פערנער פיינע

וואָללענע אונד זיידענע טליתים

מיט עכטען

גאָלד אונד זילבער באָרטען

זאָוויא אללע צום יידישען ריטוס געהאָרענדען ארטיקעל אין גראָסטער אויסוואהל צו ביללינגען פרייזען.

M. E. LÖVY's SOHN

BUCHHAENDLER IN BUDAPEST

Königsgasse.

בעשטעללונגען ווערדען גענען נאכנאהמע שנעללעסטענס אונד בעסטענס אויסגעפיהרט.

פאָפפ אונד קאָמפ., פראג.

ק. ק. לאנדעספריוויל. פאבריק בעמישער פראָדוקטע אונד פארמאצייטישער פראפאראטע (געגרינדעט 1842)

עמפפעהלען איהרע ריהמליכסט בעקאננטע, איגענע עכטע

אליצארינטינטע, שרייב־ אונד קאָפירטינטע.

וועגען דערען אונפעראָנדערליכער טיעשוואַרצע ביסהער אוניבערטראָפפען, וויאָלעטטע דאָפפעל־קאָפירטינטע, וועלכע נאך יאהרעסריסט קאָפירענד: קייזער־טינטע, טיעפשווארצע גאללאפפעל־טינטע, צאָונ־מעטאלל־טינטע, זאָוויא אללע איברינען טינטען־ערציינגניסע אין אנערקאנט פאָרציגליכסטער, שטעטס גלאלער קוואליטאט

אונזערע אליצארינטינטע, זאָוויא אללע אנדערען טינטען־סאָרטען זינד אין אללען פאפיערהאנדלונגען פאָרראָטהיג.

הויפט־דעפאָט פיר אונגארן אונד נעבענלאָנדער ביי

ש. רייסמאנן.

בודאפעסט, נאָטערגאסטע נר. 20.

פראָבינצ־אויפטרענע ווערדען פראָמפט עפפעקטויירט.

קאָנקורז.

אין דער אויטה. אָרטה. געמיינדע אין אָפען איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק, דער אויך איין גוטער פאָרבעטער אונד קורא זיין מוס מיט דעם יאהרעסגעהאלט פאָן 300 גולדען, נעבסט פרייער וואָהנונג אונד נעבענעמאָלאָמענטע זאָפאָרט צו בעזעטצען. בעווערבער אום דיעזע שטעללע מיססען מיט קבלות פאָן אנערקאנטען אָרטהאָדאָקסען ראבינען צום פראָבעפאָרטראג ערשיינען אונד דירפען נאָך ניכט אין איינער קאָנגרעס־ אָדער שטאטוס־קוואָ געמיינדע פונגירט האבען. דיא רייזעשפעזען ווערדען נור דעם אקצעפטירטען פערגיטיגט. אויך ווירד דעריעניגע, דער מאָגליך 2 שטונדען רעליגיאָן אונטעררריכטען קאנן, בעפאָרצוגט.

דער פאָרשטאנד

אד. רעבענוואורצעל,

בודאפעסט, II. הויפטג. 73.

וואָ קריעגט מאן איין פיינעס

כשר געוואנד?

ווער עס וויל האבען איין כשר געוואנד, זייא ער פאָן בודאפעסט אָדער פאָם לאנד, דער געהע נור צו

אדאָלף ראָטה

דאָרט האט ער איינוואהל אָהנע נאָטה. געגענאיבער דעם אָרצישען היו שיט שאָן דיא ראָטהשע פירמא הערוים. מאן פינדעט קליידער פיר גראָס אונד קליין. דיא פרייזע זינד בילליג, דיא שטאָפפע פיין. פיר געלד ווירד מאן בעדיענט זעהר רעעל. אויך אָהנע, קריעגט מאן אללעס שנעלל. בעשטעללט מאן זיך נאָך מאאס געוואנד, זינד דיא שאָנסטען שטאָפפע ביי דער האנד, טוך, פערוויען, שעוויאָט אונד קלאָטה. אללעס קריעגט מאן ביי

אדאָלף ראָטה

בודאפעסט, לאנדשטראסע, קאַרלסקאסערנע ווי־א־ווים דעם אָרציישען קאפפעהויזע.

Weisz R.

בודאפעסט, קאָניגסגאססע נר׳ 2

Gyertyánffy שעם היו געבען קאפע הערצל

עמפפיעהלט זיין לאגער אללער גאטטונגען

פילצ־, זיידען־ אונד שטראָה־היטע, פעלצוואארען אונד צוואר פעלצקאפפען, מיפפע אונד שטאָפפע־קאפפען ען גראָס אונד ען דעטאיל צו דען בילליגסטען פרייזען.

אייך ווערדען אללע אין דיעזעס פאַך איינשלאגענדע ארטיקעל רעפארירט אונד אויפ׳ס ביללינסטע בערעכנעט

אן שבת בלייבט דאס געשאָפט געשפערט.

בודאפעסטער באָרזענקורזע פאָם 25. אויגוסט

לאָזע.	קר	פל
1854ער 4 פערצענטיגע שטאאטסלאָזע . .	120	50
1860ער „ גאנצע לאָזע . .	136	00
1860ער „ האלבע . . .	140	—
1864ער שטאאטסלאָזע צו 100 גולדען .	170	50
1864עס „ צו 50 „ .	170	—
קרעדיטלאָזע	173	50
דאָנוי־דאמפפשיפפאהרטס־לאָזע	107	—
אונגאר. פרעמיען־לאָזע צו 100 גולדען .	116	—
„ האלבע צו 50 גולדען	115	75
טהייסטהאל־לאָזע	109	90
וויענער קאָממונאללאָזע	123	20
טריעסטער לאָזע צו 100 גולדען . . .	126	—
קאָמאָ רענטענשיינע	37	—
טירקענלאָזע	26	—
אינסברוקער לאָזע	21	25
סלארי לאָזע צו 40 גולדע	37	50
קענלענוויטש לאָזע „ 10 „	17	50
קראקויער לאָזע „ 20 „	18	50
אָפנער לאָזע „ 40 „	38	—
פאלפפי לאָזע „ 40 „	38	40
רודאָלפסלאָזע „ 10 „	21	25
סאלם לאָזע „ 40 „	51	75
אלצבורגער לאָזע „ 20 „	22	50
סט. גענאָיס לאָזע „ 40 „	45	50
טאָנים־ויער לאָזע „ 20 „	22	75
וואלדשטיין לאָזע „ 20 „	27	—
וינדישגרעטץ „ 20 „	40	25
לאיבאכער לאָזע „ 20 „	23	—

ווערטה־פאפיערע.	קר	פל
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	119	75
אונגארישע פאפיער־רענטע	87	15
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	99	75
טעמעשוואר־באנאטער	99	25
זיעבענבירגישע	99	00
גאליצישע	99	—
בוקאָווינער	98	—
אונגארישעס איזענבאהנ־אנלעהען . . .	138	—
וויינצעהענט־אבלאָזונגס־אָבליגאציאָנען .	97	75
פפאנדשיינע דער אונגארישען באָדענקרעדיט־אנשטאלט צו 5½ פערצענט . .	101	25
דעטטאָ דער אונג. היפאָטה.־באנק צו 5½%	101	—
דעטטאָ אללגעמ. באָדענקרעדיט צו 5½%	98	50
דעטטאָ צו 5 פערצענט	101	50
דער אונגאריש־גאליצישען	161	50
דער גאָרדאָסטבאהן	156	25
אָסטערייכישע קרעדיט־אקציען	296	60
אונגארישע קרעדיט־אקציען	296	—
סערבישע 3% אנלעהען	32	25
געלד־קורזע.		
זילבער־אשיאָ	100	—
דוקאטען	5	66
אָסטערייכיש־אונגארישעס 8־גולדען־גאָלד־שטיק (20 פראנקס)	9	49
נאפאָלעאָנדאָר	9	52
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58	30
20מאַרק־שטיקע	11	65
רוסישע פאפיערהובעל	1	17

פרוכטפרייזע דער קאָרנהאללע פאָם 25 אויגוסט

	קילאָ פער העקטאָ	פער 100 קילאָגראַמם
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	9.55 — 9.60
	78	9.65 — 9.70
	79	9.75 — 9.80
	80	9.85 — 9.90
	81	9.95 — 10.—
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	9.95 — 10 —
	78	10.05 10.15
	79	10.20 — 10.30
	80	10.35 — 10.40
	81	10.45 — 10,50
[illegible]	75	—.——.—
	76	—.——.—
	77	10.— — 10 05
	78	10 10 — 10.20
	79	10.25 — 10 35
	80	10.40 — 10 45
	81	10.50 — 10.55
[illegible]	76	—.——.—
	77	9 95 — 10.—
	78	10.05 — 10.15
	79	10.20 — 10,30
	80	10.35 — 10.40
	81	10.45 — 10.50

פריכטע	קילאָ פער העקטאָ	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	70	7.75 — 7.00
גערסטע מאלץ	62	—.——.—
גערסטע פוטטער . . .	62	7.50 — 7.00
האפער	40	7.00 — 5 70
קוקורוץ באנאטער . .	75	6.55 — 6.20
אנדערער	78	6.65 — 6,60
הירזע ראָהער	—	—.——.—

ווייצען פער הערבסט		
ווייצען	פער הערבסט	10 70
„	„	—.—
„	„	—.—
קוקורוץ	„	—.—
גערסטע	„	—.—
האפער	„	6.65
„	„	—.—
רעפס	„	—.—

הילזענפריכטע	פאָן	ביז
פיזאָלען	7.50	10.50
צוקערבאָהנען	11 00	12.00
לינזען	14.00	16.—
ערבזען	11 00	12.50
הירזעבריין ואמטט זאק .	13.00	18.00
מאָהן, גרויער 29 פל., בלויע	31.—	32.—
האנפזאמען	11.00	[illegible]

ראָה־שפיריטוס 33,75 גול.

שפיריטוס, פרעסהעפענוו. 36,30 גול.

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer.

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

וואורדען דיא פֿענסטער דער קויפֿלייטע שימאָן האָלצער אונד לעדערער צערטרימערט. דיא גאַנצע נאַכט הינדורך ציעהען שאַארען פֿאָן בורשען פֿאַר דיא יידישען הייזער מיט דעם רופֿע: „עליען אישטוציו!" אונד דער דראָהונג: „באלד ווערדען וויר איך הערויסטרייבען." דיא יודענשאַפֿט לעבט היער אין אַנגסט אונד באַנגען.

אויס קרעמניטץ, פֿאָן וועלכער שטאַדט עס עבענפֿאַללס הייסט, דאס דאָזעלבסט אונרוהען הערשען, ווירד אונס געשריעבען: עס וואורדען צוואַר אויך היער פֿיער פֿענסטערשייבען איינגעשלאַגען, דאָך קאַנן זאָלך איינצעלנער אויסשרייטונגען וועגען ניכט דיא גאַנצע בעפֿאָלקערונג, פֿיעלוועניגער דיא בעהאָרדע בעשולדיגט ווערדען. אים געגענטהייל, עס קאַנן אונזערע בעהאָרדע (שטאַדטמאַגיסטראַט) איהרעס פּפֿליכטאייפֿערס אונד אומזיכטיגען פֿאָרגעהענס וועגען גאַר ניכט גענוג געלאָבט ווערדען, דענן ניכט נור, דאס עס איינער דער מאַגיסטראַטסהעררען וואַר, דער איינען בורשען ביים פֿענסטעראיינשלאַגען ערטאַפּפּטע אונד איהן דער געריכטען שטראָפֿע ענטגעגענפֿיהרטע, עס הילט אויך דער געזאַממטע מאַגיסטראַט פּערזאָנליך נאַכטוואַכע, דא דערזעלבע אויסער דען נאַכטוועכטערן נור נאָך איבער זעכס האַידוקען פּערפֿיגט.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (קאָני׳ קאָמיסער פֿיר קראָאַציען.) דער פֿעלדצייגמייסטער ראַמבערג איזט צום קאָני׳ קאָמיסער פֿיר קראָאַציען ערנאַננט. ער ווירד דאס בעליידיגטע אונגאַרישע וואַפּפּען ווידער אַנשלאַגען לאַססען, וועגן נאָטהיג, מיט וואַפּפּענגעוואַלט. זאָ לאַנגע ער אַמטירט, דאַרף דער לאַנדטאַג ניכט צוזאַממענטרעטען.

* (דער קאָניג אונד דיא קראַוואַללע.) אונזער עדלער קאָניג האט דעם מיניסטערפּרעזידענטען טיסא דיעזע טאַגע דאַזעלבע געזאַגט, וואס ער שאָן פֿריהער דעם אָסטערייכישען מיניסטערפּרעזידענטען טאַאַפֿע געזאַגט האַטטע, נעמליך: „איך דולדע אין מיינעם רייכע קיינע יודענהעטצען!"

* (קאָזמא אונד ווערהאָוואַ.) דער אָבער-שטאַאַטסאַנוואַלט האט וועגען דער קראַוואַללע אַן זעממטליכע שטאַאַטסאַנוועלטע איין שרייבען ערלאַססען, וואָרין ער זיא אויפֿפֿאָרדערט, גאַנץ אָהנע פּאַרטייליכקייט פֿאָרצוגעהען, ווענן איהנען קראַוואַללמאַכער אָדער העטצער צור פֿערורטהיילונג פֿאָרגעפֿיהרט ווערדען; אָהנע אונטערשיעד אָב עס בייערן, האַנדווערקער אָדער בעפֿראַקטע לייטע זינד. דאס איזט נון ווערהאָוואי ניכט רעכט, אונד דער עזות פנים שרייבט אין זיינעם שימפּפֿבלאַטט, דאס דער אָבער-שטאַאַטסאַנוואַלט פֿאָן דען יודען געקויפֿט זייא. העררר פֿ׳ קאָזמא צייגט נון אַן, דאס ער דען פֿערלייםדער ביים פּרעסגעריכטע פֿערקלאַגען ווירד.

* (ערדבעבען) בייא נעאַפּעל זינד ווידער מעהרערע הייזער צוזאַממענגעשטירצט אין פֿאָלגע איינעס ערדשטאָססעס.

* (איזענבאַהנ-אונגליק.) בייא בערלין אין דער שטאַציאָן שטעגליטץ פֿוהר איין איזענבאַהנצוג אין איינעם הויפֿען מענשען הינייַן, וואָבייא 41 פּערזאָנען גאַנץ צעררייססען אונד צערקוועטשט וואורדען.

* (מיניסטער טרעפֿאָרט אונד זיינע וועהלער.) העררר פֿאָן טרעפֿאָרט איזט אין אָרענבורג געוועהלט, אונד אונטער זיינען וועהלערן זינד פֿיעלע יודען. איין פֿיהרער דער לינקען האט נון דיא יודען שרעקען וואָללען, דאַמיט זיא בייא דער נעכסטיעהריגען וואַהל איהרע שטיממען איינעם לינקען געבען מאָכטען. זאָנסט — — קאָממען דיא אַנטיסעמיטישען פּלינדרער איבער זיא. דיא יודען לאַססען זיך אַבער ניכט זאָ לייכט אַבשרעקען, אונד ווערדען איהרע פּפֿליכט נאָך גוטעם געוויססען טהון. יעדאָך דירפֿען זיא פֿאָם הערררן קולטוסמיניסטער ערוואַרטען, דאס ער דיא גייסטליכען אונד שוללעהרער בעאויפֿטראַגע, דאס פֿאָלק אויפֿצוקלערען איבער דיא שלעכטיגקייט דער קראַוואַללע, אונד אויך דיא טרויריגען פֿאָלגען זיא אויפֿמערקזאַם צו מאַכען. דיעס ווירדע פֿיעללייכט זאָ פֿיעל ניטצען, וויא 1000 מאַנן סאָלדאַטען.

* (גראָססעס שאַדענפֿייער.) אין דער ראָסוי אין וויען זינד פֿאָרגעסטערן דיא גראָססען האָלצלאַגער אין בראַנד געראַטהען אונד צווייםאַל 24 שטונדען בראַננטען זיא נאָך. דאַבייא זינד אַבער אויך מעהרערע הייזער אונד האָלצזעגען צו גרונדע געגאַנגען. איין זאָלכעס פֿייער זאָלל עס אין וויען זייט פֿיעלען יאהרען ניכט געגעבען האַבען. מאַן קאַנן זיך פֿאָרשטעללען, וואס דאס פֿיר איין פֿייער וואַר, ווענן דער גראָססטע טהייל דעם וויענער האָלצפֿאָררראַטהעס פֿיר דען ווינטער אונד נאָך איינע גראָססע מאַססע בויא-האָלץ אויף איינמאַל אין פֿלאַממען שטאַנד! דאס פֿייער וואַר נאָך ניכט גאַנץ געלאָשט, אלס איין אַנדערעס האָלצלאַגער אין נוסדאָרף צו ברעננען אַנפֿינג. דער שאַדען געהט איבער 100,000 פֿל. בייא דעם ערסטען פֿייער אַבער אין דיא מילליאָנען!

* (לייכענפֿייער דעס גראַפֿען שאַמבאָרד.) געסטערן וואַר דיא קליינע שטאַדט גאָריץ, וואָ מאַן זאָנסט דייטש, סלאָווענישׁ אונד איטאַליעניש שפּריכט, גאַנץ פֿראַנצאָזיש געוואָרדען; דענן עס האַטטען זיך איינע זעהר גראָססע מענגע פֿראַנצאָזען צו דער ביישעטצונג דער לייכע דעס גראַפֿען שאַמבאָרד אין דיא דאָרטיגע גרופֿט, וואָ אויך דער פֿערטריעבענע קאָניג קאַרל דער צעהנטע בעגראַבען ליעגט, איינגעפֿונדען. דיא ראָיאַליסטען (דאס זינד דיא קאָניגליך געזיננטען) אין פֿראַנקרייך האַבען געהאָפּפֿט, דאס יעטצט דיא ביידען פּאַרטהייען דער בורבאָנען אונד אָרלעאַנס זיך פֿעראייניגען ווערדען, וויל דער לעטצטע בורבאָן עבען געשטאָרבען איזט, אונד זאָ דער גראַף פֿאָן פּאַריז אלס אָבערהויפּט געלטען ווירד. אַלליין דיא וויטווע שאַמבאָרד׳ס האט איהם ניכט ערלויבט אלס „ערסטער" הינטער דעם זאַרגע צו געהען, זאָ איזט ער מיט זיינער פּאַרטייא אַבגערייזט, נאָך פֿאָר דעם בעגרעבניססע. דאַדורך איזט דיא פֿראַנצאָזישע רעפּובליק וועניגער בעזאָרגט.

*. וויר מאַכען אויף דיא „כשרקעזע" אַנאָנצע אויפֿמערקזאַם, דאס בעטרעפּפֿס „כשרות" יעדער צווייפֿעל אויסגעשלאָססען איזט, דא ה׳ יאַק׳ עהרענפֿעלד ברודער דעס זצ"ל הרב הגאון דק"ק מאַטטערסדאָרף או׳ דק"ק סיקס איזט.

נייעסטעס.

אַגראַם, 5. סעפּטעמבער. דער אויפֿרוהר אין זאַגאָריען גרייפֿט אין בעזאָרגניסערעגענדער ווייזע אום זיך. היינטע נאַכט פֿערלאַנגטע רעגיערונגסקאָממיססער אוטיעזענאָוויטש אין טעלעגראַפֿישעם וועגע דיא שלייניגסטע אַבזענדונג פֿאָן 1 איינהאַלב באַטאַיליאָן פֿערשטערקונג. דיעזעלבען זינד מיט פֿאָרשפּאַננוואַגען בערייטס אַבגעשיקט וואָרדען. אין מאַפּאָט האַבען דיא אויפֿשטענדישען דיא שאַנדאַרמעריע אונד דאס מיליטער צוריקגעשלאַגען, וואָבייא עס טאָטע אונד צאַהלרייכע פֿערוואונדעטע ביידערזייטס גאַב. אין איוואַנעץ וואורדען דיא הוסאַרען הינויסגעדרענגט. דאַגעגען איינע קאָמפּאַניע דעם

פֿלוכטסאָרט זאָגען לאַססען, אום איהם, זאָ עס נאָטה וועהרע, איינע נאַכריכט געבען צו קאָננען. איינע זאָלכע נאַכריכט וואַר געקאָממען.

יאָזעף האַטטע דאס בלעטטכען, דאס איהם דיא טרייע מאַגד רבקא׳ס איבערבראַכט, אין זיינען הענדען. עס וואַר פֿאָן רעבעקאס איינענער האַנד בעשריעבען, ציערליך אין יענער האַנדשריפֿט, וועלכע דאס דייטשע וואָרט אין איינער יידישען קורזיוושריפֿט וויעדערגיעבט. איינע אַנדערע ערלערנטען דיא טאָכטער יודא׳ס דאַמאַלס ניכט, קוים דיעזע.

אין גליקליכערען צייטען העטטע יאָזעף דאס בלעטטכען וואַהרשיינליך אַן דיא ליפּפּען אונד הערץ געדריקט, נאָך בעפֿאָר ער עס געלעזען. אַבער אין דעם ליידע זיינער זעעלע, אין דעם דומפּפֿען בריטען זיינעס גייסטעס קאָננטע ער עס נור ערגרייפֿען, שנעלל ענטפֿאַלטען אונד מיט פֿליכטיגען, ברעננענדען איינע איבערלויפֿען.

„יאָזעף," שריעב דאס עדלע מעדכען, „איך קאָננטע מיר דענקען, דאס איהר געגענווערטיג נור איינעם ערזעהנטען — דען טהייערן פֿאַטער פֿאָן אַנגעזיכט צו אַנגעזיכט צו זעהען. איך פֿיהלע עס אין מיינעם הערצען, דיעס אַלליין מוס יעטצט דער איינציגע פּולסשלאַג דער איירינגען זיין. איך גליקליכע! עס איזט מיר געלונגען. אונד וואַהרליך נור דאס איינע טהוט מיר לייד, דאס עס מיר ניכט שווערער געוואָרדען, ניכט גראָססערע אָפּפֿער געקאָסטעט, איך דיעס גליק צו פֿערשאַפּפֿען. מיינע טרייע זוואַנגע איזט דיא טאָכטער דעס געפֿענגניסוועַרטערס, דער אונזערן עדלען רבי צו בעדיענען האט. זיא קעננט מיינען שמערץ, אונד דורך מיך דען אייערן. איהרעם פֿלעהען קאָננטען איהרע עלטערן ניכט ווידערשטעהען. שאָן פֿאָן בעוואונדערונג פֿיר דען ערהאַבענען גרייז, דער מיט זאָ אונענדליכער מאַיעסטעט דולדעט, ערגריפֿפֿען, האט דער זאָנסט זאָ שטרענגע מאַנן, אלס איך איהן, נאַכדעם ער פֿאָן וואַגנען פֿאַרבערייטעט, זאָ דרינגענד באַט, איינגעווילליגט, איך אין דער נאַכט צו אייערעם פֿאַטער צו לאַססען. איהר מיססעט פֿאָר אַבענד צו איהם געהען; אום מיטטערנאַכט ווירד ער איך דורך איינען געהיימען גאַנג נור דעם ווערטער בעקאַננטען גאַנג, אַללערדינגס מיט אַללער צו בעאַכטענדען געריישלאָזיגקייט, צום פֿאַטער פֿיהרען, איינע שטונדע בייא איהם פֿערווילען לאַססען, דאַנן צוריקהאָלען אונד אים לויפֿע דעם פֿאָרמיטטאַגס ענטלאַססען. נור זאָ קאַנן יעדער פֿערדאַכט ענטפֿערנט בלייבען. ער וואַגט פֿיעל — איהר ווערדעט דאהער זיינען ווייזונגען מיט בעזאָננענהייט פֿאָלגע לייסטען. יאָזעף, נור — שטאַנדהאַפֿט! עס איזט איין קעלך ביטטערער זעליגקייט, דער אייך געריכט ווירד — לעערט איהן ניכט מעהר, אלס אום — מאַנן צו בלייבען, הערר אייערער זעלבסט. איך ווערדע דיא שטונדע מיט אייך אים גייסטע פֿערלעבען. פֿלעהעט אום דען זעגען דעם רבי פֿיר רעבעקא."

עס וואַר דיא ערסטע גליקליכע מינוטע, דיא אונזער יאָזעף אין דער הייםאַטה ווידער ערלעבטע. גליק צו, מיין יינגלינג, מאָגע זיא איינע גוטע בירגשאַפֿט זיין! ווענן דער אונגליקליכע ערסט ווידער דיא מאָגליכקייט עמפּפֿונדען, דאס ער נאָך גליקעס טהיילהאַפֿטיג זיין קאָננע, דאס זיין הערץ קיינע וויסטע, אין דער דיא בליטהען דער פֿריידע פֿאָם פֿלוגזאַנד אויף עוויג פֿערדעקט וואָרדען, זאָנדערן נור איינע בראַנדשטעטטע, אויס דערען אַשע עס נאָך איפּפּיג הערפֿאָרוואַכערן, אונד אויף דער איין נייעס בויווערק זיך ערהעבען קאָננע, ווענן דיא טריממער ערסט הינוועגגערייםט זיין ווערדען — דאַנן איזט פֿיעל געוואָננען. אַלזאָ זיינע גליהענדע זעהנזוכט זאָלל בעפֿרידיגט ווערדען, זיינען פֿאַטער זאָלל ער זעהען — אונד דיעס דורך דאס געליעבטע מעדכען, אונד דיעס אָהנע דאס ער עס געשפּראָכען, אויס דער ריינען סימפּאַטהיע איהרער זעעלען! באַלד אַבער איבערקאַם איהן ווידער דיא בעזאָרגניס: וויא ווירסט דו דיינען פֿאַטער פֿינדען? באַלד איבערפֿיעל איהן ווידער דאס בעוואוסטזיין איהרעס שמערצעס: מיין פֿאַטער געפֿאַנגען, מיינע מוטטער בעגראַבען, מיינע שוועסטער . . . ווירד דער פֿאַטער לעטצטערעס וויססען? אונד ווענן ער עס ניכט וויים, זאָלל איך עס איהם מיטטהיילען?

דא וואַר דער אַרמע יינגלינג ווידער אין דאס גאַנצע מעער דער אונרוהע אונד דעס ליידעס געזונקען. אַבער באַלד קאַם דיא ערוואַרטונג ווידער מיט איהרעם בעענגסטיגענדען הערצשלאַג; ער צעהלטע דיא שטונדען נאָך, ביז דאס ער אין דאס געפֿאַנגנענהויז געהען מיססע. וויא לאַנגזאַם ריקטע דער צייגער פֿאָר.

אלס דיא דעממערונג זיך איבער דיא שטאַדט צו לעגען בעגאַנן, איילטע ער דאָרטהין. דער ווערטער נאַהם איהן שטום אויף, אלס אָב עס איהם לייד טהעטע, פֿערשפּראָכען צו האַבען, וואס ער נון גערן אונערפֿיללט ליעססע. אין איינע הינטערקאַממער, דערען לעדען פֿערשלאָססען, פֿיהרטע ער איהן, אונד דייטעטע איהם אַן, דאס ער זיך היער רוהיג פֿערהאַלטען מיססע, ביז דיא צייט געקאָממען. דא זאַס דער יינגלינג שטונדענלאַנג מיט זיינעם שווערען הערצען אַלליין, אים דונקעל, אין דער איינזאַמקייט. זאָ וויסטע דיין פֿאַטער שאָן פֿיערצעהן טאַגע, זאַגטע ער צו זיך זעלבסט, אונד טאַג אונד נאַכט. וויללסט דו וועניגער רוהיג זיין דיא וועניגען שטונדען? אונד ער שטעללטע זיך זיינען פֿאַטער זאָ רעכט לעבהאַפֿט פֿאָר, אונד ער מאַלטע זיך אים פֿאָרויס אויס, וואס יעטצט קאָממען ווירדע, דאַמיט ער ניכט איבעררראַשט ווערדע דאַפֿאָן, אונד דיא פֿאַססונג ניכט פֿערליערע.

אַבער יע ווייטער דיא צייט שריטט, דעסטאָ שנעללער פֿערזאַנק אַלל זיין ענטשלוס, דעסטאָ העפֿטיגער שלוג איהם דאס הערץ.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

„גו“ ענטשטאנד איין פֿירכטערליכער לערם. „שלאגעט דען יודען“, היעס עס אונד פֿאללאק מוסטע זיין הייל אין דער פֿלוכט זוכען. הונדערטע היעלטען מיט געשוואונגענען רוסיגען שטאנגען איינע פֿאָרמליכע העטציאגד אויף דען אטהעמלאז דאהינאיילענדען. דער היללאָזע לערם לאָקטע אייניגע בירגער אויף דען שויפלאטץ; בעצירקסריכטער הערר גאָמבאָש ריעף אייניגע פאנדורען, דיעזע גאהמען דען פֿליעהענדען אין איהרע מיטטע אונד פֿיהרטען איהן אינס געפֿענגניס. דאס הערבייאגעשטראָמטע פֿאָלק וואורדע נון בעשוויכטיגט אונד קעהרטע רוהיג נאך הייזע. נון בילדעטע זיך ביז צור אנקונפֿט דעם טעלעגראפֿיש הערבייאגערופֿענען מיליטערס איינע בירגערוועהר.

עס וואורדען זאָפֿאָרט פֿאָרזיכטסמאאסרעגעלן צור פֿערהיטונג פֿאָן קראוואללען געטראָפֿפֿען. יעדאָך אבענדס 9 אוהר נאהם איינע אן 50 ביז 60 קאָפּפֿע צעהלענדע מענגע נעכסט דער פֿאָלקסשולע דראָהענדע שטעללונג אונד בעגאנן אונטער וויסטעם געיאָהלע דיא פֿענסטער דער איזראעליטישען הייזער לענגס דער גאססע איינצואווערפֿען, אונד נור צווייא הייזער בליעבען פֿערשאָנט. דעם ענערגיש מעננליכען אויפֿטרעטען דעם שטוהלריכטערס, וויא אויך דער אומזיכט דער בירגערוועהר געלאנג עס ענדליך דען וויטהענדען פֿאָבעל צום אויסאיינאנדערגעהען צו בעוועגען.

אבענדס 6 אוהר שאארטע זיך דאס פֿאָלק פֿאָר דעם שטאדטהויזע צוזאממען; דיא נאכריכט דאס הוסארען אים אנצוגע זייען, ערביטטערטע דאס פֿאָלק. וויסטער לערם ליעס דען העראנגאהענדען שטורם אהנען. נון ליעס זיך איינע הייזערע שטיממע פֿערנעהמען, דיא טאפֿאָלצאער בירגערשאפֿט אויפֿפֿאָרדערנד, זיך דעם איינציגע פֿאָן הוסארען זעלבסט מיט אויפֿאָפּפֿערונג דעם לעבענס צו ווידערזעטצען. איין שטיינוואורף וואר דאס סיגנאל צום אויפֿברוכע. אויף דאס העראנגאהען דעם מיליטערס צערשטאָב דיא מענגע, אין איהרעם לייפֿע דיא נאָך איבערגעבליעבענען פֿענסטער דער יודענהייזער איינווערפֿענד.

איין שווערעס שטיק ארבייט הארדט נון דעם פֿאָן טיכטיגעם מארשע ערמידעטען מיליטערס. אים וועסטליכען טהיילע דער שטאדט וויטהעטע דער פֿאָבעל צומייסט. איינע ראָטטע רויבלוסטיגער געזעללען שטעללטע זיך דען העראנשטירמענדען סאָלדאטען ענטגעגען אונד עמפֿפֿינג זיא מיט רעוואָלווערשיססען. איינע סאלווע פֿאָן זייטע דעם מיליטערס וואר דיא אנטוואָרט היערויף. איין זאָגנסט פֿריידליכער בויער נאמענס פֿאָטעטעי וועלצטע זיך אין זיינעם בלוטע. אויך מיליטערישערזייטס וואורדע איין מאנן פֿערוואונדעט. דער ערביטטערטע פֿאָבעל שוואור ראכע אונד אבערמאלס ריסטעטע ער צום אנגריפֿפֿע אונד נור דיא אנקונפֿט דער אין פֿאָרויס סיגנאליזירטען, אוים ראאב אים טראבע העראנריקענדען הוסארען פֿערהיטעטע גראָססערעס אונגליק. דער נון צערשטיעבענדע פֿאָבעל שארטע זיך נייערדינגס אין דער פֿליישהויערגאססע; דער אויפֿפֿאָרדערונג דעם קאָממאנדאנטען דער דאָרט אויפֿגעשטעללטען מיליטערוואכע וואורדע ניכט פֿאָלגע געלייסטעט. צאהלרייכע פֿערהאפֿטונגען וואורדען פֿאָרגענאָממען, דיא געפֿענגניסע זינד איבערפֿיללט. באנגע שטעהט מאן דען נאָך צו געווערטיגענדען ערייגניסען ענטגעגען.

סיגעטוואר 4. סעפּטעמבער. געסטערן היעס עס היער דאס דער פֿאָבעל דיא אבזיכט האבע, ראכע צו נעהמען פֿיר זיינע ערשאָססענען אונד פֿערוואונדעטען גענאָססען. דאס געריכט בעוואהרהייטעטע זיך ניכט; דיא נאכט פֿערליעף פֿאָללקאָממען רוהיג אונד ניכט דיא גערינגסטע רוהעשטאָרונג איזט פֿאָרגעקאָממען. פֿייליך דורכציעהען פֿאָרטוועהרענד מיליטערפאטראָללען דיא שטאדט. דיא קראוואללמאכער פֿאָן 2. ד. בעשטאנדען דורכגעהענדס אויס ארבייטסשייעם געזינדעל אונד לעהרבובען. דיעזעלבען ראָטטעטען זיך צוזאממען אונד שלוגען צוערסט דיא פֿענסטער פֿאָן 12 יודענהייזערן איין, וואָרויף זיא דיא געשעפֿטסלאָקאלע דער קויפֿלייטע ביענענפֿעלד, עהרענשטיין אונד וויים פֿלינדערטען. נאך דיעזען קאמען דיא קויפֿלייטע ביכלער אונד מייטהנער אן דיא רייהע. טראָטצדעם דיא היעזיגע אנגעזעהענע בירגערשאפֿט ווידערהאָלט אום מיליטערמאכט אנזוכטע, וואר קיינע זאָלכע צור שטעללע; דער אָבערשטוהלריכטער בעפֿאהל זיינען הידוקען צוערסט בלינד צו שיעסען. דאס האטטע דיא ווירקונג, דאסס דאס געזינדעל זאָהל אויסאיינאנדערשטאָב, אים נעכסטען אויגענבליקע יעדאָך זיך נייערדינגס אנזאממעלטע. נון וואורדע דער בעפֿעהל געגעבען, אין דיא מענגע צו שיעסען אונד דער טישלערגעהילפֿע פֿאביאן שטירצטע זאָפֿאָרט טאָדט צו באָדען. דרייא אנדערע וואורדען זעהר שווער פֿערוואונדעט. דיא וואוטה דער מענגע איסערטע זיך נון דארין, דאס זיא שריע: „נון שלאגען וויר דיא ה ע ר ר ע ן ניעדער.“ אים נעכסטען אויגענבליקע שטראָמטע זיא דער וואָהנונג דעם שטוהלריכטערס צו, וואורדע אבער דורך דיא האידוקען אויפֿגעהאלטען. טאגס דאראויף ערשיען מיליטער אין גענינגענדער אנצאהל אונד זייטהער איזט קיינע רוהעשטאָרונג פֿאָרגעפֿאללען זאָגאר דאס הייטע נאכמיטטאגס שטאטטגעפֿונדענע לייכענבעגענגניס דעם ערשאָססענען טישלערגעהילפֿען פֿאביאן פֿערליעף אָהנע דיא גערינגסטע שטאָרונג. דיא פֿלינדערונג פֿאָם 2. ד. דויערטע ביז 2 אוהר מאָרגענס אונד וואורדען שוידערהאפֿטע פֿערוויסטונגען אנגעריכטעט. דער שאדען דירפֿטע זיך אויף 5000 גולד׳ בעלויפֿען.

אוים לוגאָש, 3. ד., ווירד אונס געשריעבען: „געסטערן נאכטס וואורדען פֿאָן ביזהער אונבעקאננטען אינדיווידוען זעממטליכע פֿענסטערשייבען דער היעזיגען סינאגאָגע איינגעשלאגען. דעם מאָרגענס פֿאנד מאן אן אללען שטראססענעקען פֿלאקאטע מיט דער אויפֿשריפֿט: „שלאגען וויר דיא יודען!“ שאנדארמען אונד האָנוועד־פאטראָללען דורכציעהען מיט אויפֿגעפֿלאנצטען באיאָנעטען דיא שטאדט.

אין קאראנטש קעסי (נעאָגראדער קאָמיטאט) האבען, וויא אונס בעריכטעט ווירד, אם 2. ד. דיא בויערן דעם פֿפֿארער אונד דער דאָרט וואָהנענדען הערדשאפֿט דיא פֿענסטער איינגעשלאגען. פֿאנדורען אוים שאלגו־טאריאן שריטטען איין אונד פֿערהאפֿטעטען צווייא דער קראוואללמאכער.

אין דעוועטשער (וועספּרימער קאָמיטאט) וואורדען, וויא אונס פֿאָן דאָרט געשריעבען ווירד, אין דער נאכט פֿאָם 2. אויף דען 3. ד., טראָטצדעם דער שטאדטריכטער אונד דיא 20 מאנן שטארקע פֿייערוועהר דיא האלבע נאכט פאטראָללירטען, אונטער שטירמישען עליענרופֿען אויף אישטאָצי עטווא 100 פֿענסטערשייבען יידישער וואָהנונגען איינגעשלאגען.

אוים נאדי־קאָשטאָלאן (נייטראער קאָמיטאט) ווירד אונס געשריעבען: אין אונזערעס זאָגנסט פֿריעדליכען אָרטע געהרט עס בערייטס זייט אייניגען וואָכען אין בעדענקליכער וויזע. פֿערגאנגענע וואָכע שיקטע דיא יידישע געמיינדע איינע דעפּוטאציאָן צום שטוהלריכטער נאך פֿאָשטיען מיט דער ביטטע, דעם טרייבען איין ענדע צו בערייטען. דער שטוהלריכטער טהאט, וואס אין זיינער מאכט שטאנד ער זאנדטע זאָפֿאָרט 2 פאנדורען נאך קאָשטאָלאן, דיא אללאבענדליך מיט דעם ריכטער פאטראָללירען. געסטערן נאכט וואורדען דיא פאנדורען זאממט דעם ריכטער טהעטליך אינזולטירט אונד נייערדינגס

פֿאָלליעטאָן.

רבי יום טוב האללער.

(8-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„דורכלויכט, מיר דיעזע בעשולדיגונג! האבען זיא מיר ניכט זעלבסט שטרענגע גערעכטיגקייט צום אונוואנדעלבארען גרונדזאטצע דער רעגיערונג געמאכט?..“

„נון, דיעזע געביעטעט, דען שולדיגען צו שטראפֿען...“

„אבער זאָ לאנגע דיא שולד נאָך ניכט ערוויעזען, דען אנגעקלאגטען פֿיר אונשולדיג צו האלטען....“

„גוט; עס איזט שווער, מיט איך צו שטרייטען. אבער עס זאָלל איך וועניג העלפֿען....“

„אונד וואס בעפֿעהלען נון דורכלויכט?“

„דאס דיא אונטערזוכונג אויפֿס שטרענגסטע געפֿיהרט, ניכטס פֿערנאכלאָססיגט, אללע מיטטעל אנגעווענדעט ווערדען, אום איינע קלארע אונד אונצווידייטיגע ענטשיידונג צו בעווירקען. איזט דיעזע געוואָננען, זאָ זאָלל ניכט אלליין דער רבי, זאָ זאָללען אללע זיינע אנהאָנגער אויס מיינעם לאנדע ענטפֿערנט ווערדען; דענן איך וויל אין דיעזעם קיינע אינזאססען דולדען דערען גלויבענס מיינונגען מיט אונזערען געזעטצען אין ווידערשפּרוך אונד פֿיר אונזערע רעליגיאָן איינע בעשימפּפֿונג זינד. דיעס, וויל איך, זאָלל אונטערדעס אויף אדמיניסטראטיווען וועגע פֿאָרבערייטעט ווערדען.“

„איהרע בעפֿעהלע זאָללען פֿאָללצאָגען ווערדען.“

דער מיניסטער ענטפֿערנטע זיך לאנגזאם... אין זיינעם הערצען לעבטע דער טריאומף איבער דיא יודען אונד —— זיינען פֿירסטען. .

5.

דאס געפֿאָנגניס.

יאָזעף האטטע יעטצט נור איין פֿערלאנגען, נור איינע אונאיבערווינדליכע זעהנזוכט — זיינען גרייזען פֿאטער צו זעהען, אן זיינער ברוסט דען גאנצען שמערץ זיינעס הערצעס אויסצואוויינען. וויא אבער דאהין געלאנגען? ווער קאָננטע איהם היערצו פֿערהעלפֿען? זיין אָהיים זוכטע עס איהם אויסצורעדען. ער צייגטע איהם ניכט אלליין דאס אונמאָגליכע, דיעזען וואונש ערפֿיללט צו זעהען, דענן דאס געזעטץ, וועלכעס יעדען צוטריטט צו איינעם אנגעקלאגטען, דער אין דיא „ראָטהע קאממער“ געשלאָססען, אונטערזאגטע, וואר צו שטרענג, צו געמעססען, אלס דאס זעלבסט בעשטעכונג דיא געפֿענגניסוועכטער דאצו העטטע פֿערלייטען קאָננען — זאָנדערן אויך דאס, וויא ער מיינטע, נוטצלאָזע דעם אונטערנעהמענס.

„וואס קאנן עס העלפֿען.“ זאגטע ברוך, „ווענן איהר איך זעהעט — דיין פֿאטער ווירד נור אום זיינער רוהע געשטאָרט, אונד דוא ווירסט דיינע לעטצטע פֿאססונג פֿערליערען.“

יאָזעף אנטוואָרטעטע ניכטס. עס ניעבט דינגע, איבער דיא זיך ניכט שטרייטען לעסט, דיא נור נאכגעפֿיהלט, אין איהרעם אונענדליכען אינהאלט, אין איהרער אונענטבעהרליכקייט עמפּפֿונדען זיין וואָללען. זייט יאהרען זיינען פֿאטער ניכט געזעהען צו האבען, פֿאָן איהם ניכט געזעהען צו זיין, זיינען בליק ניכט אויפֿגעפֿאנגען, זיינען הענדעדרוק ניכט געפֿיהלט, זיינען זעגען ניכט עמפּפֿאנגען צו האבען — נאך דער היימאטה געקאָממען צו זיין, אונד איהן ניכט געפֿונדען צו האבען — אים געפֿענגניס איהן צו וויססען, אונד דאס וואָרט דער בערוהיגונג ניכט פֿאָן זיינען ליפּפּען צו פֿערנעהמען — — אונד דאנן מוסטע ניכט דיעזעלבע זעהנזוכט דיא ברוסט דעם גרייזעס פֿיללען, זיין הערץ צעררייסען — וואוסטע דיעזער דאך, דאס זיין יאָזעף, זיין איינציגער, זיין געליעבטער יעטצט צוריקגעקעהרט זיין מיססע; מוסטע ער, דער פֿאטער, אין דען שטונדען דער קערקער־איינזאמקייט זיך דאך דען יאממער אויסמאלען, דער זיינען זאָהן בייא דער ריקקעהר בעפֿאללען האבען מיססע — — אָ, אונד דא, ברוך, גלויבסט דוא נאָך, מיט איינעם קאלטען וואָרטע דיא זעהנזוכט דעם יינגלינגס אבקיהלען צו קאָננען? ניין, דאס גלויבטעסט דוא ניכט, גוטער, געפֿיהלפֿאָללער אָהיים! אבער זאָ איזט דער עגאָאיסמוס דעם מענשען, זעלבסט דעם בעסטען: וואָ ער ניכט העלפֿען קאנן, דאפֿאָן וויל ער ניכטס וויססען, אום זיך מיט דיעזעם געדאנקען ניכט צו פּלאגען; וואס ער ניכט בעפֿריעדיגען קאנן, וויל ער אונטערדריקט וויססען, דאמיט איהן דאס געפֿיהל דעם טהאטלאָזען מיטליידעס אונד מיטליידענס ניכט אין אונרוהע פֿערזעטצע.

אונד זאָ קאָננטע דער יינגלינג פֿאָן דיעזעם פֿערלאנגען ניכט לאססען, אונד ליעס ניכט דאפֿאָן. טריימעריש, פֿיעבערהאפֿט גינג ער אומהער, אונד ווענן דיא פֿפֿאָרטע זיך אָפֿפֿנעטע, גלויבטע ער, זאָ אָפֿט ער זיך אויך געטייִשט זאה, דער באָטע טרעטע העריין, דער איהן אן דיא ברוסט דעם פֿאטערס ריעפֿע.

אונד עס קאם דער באָטע. איינמאל האטטע זיך יאָזעף דאָך ניכט געטייִשט.

וואס נייעמאנדעם געלונגען, געלינגען קאָננטע, דאס וואר דער ליעבע געלונגען. וואס יעדערמאנן אלס אונמאָגליך אונד אונגאָטהיג בעווייזינטע, דאס האטטע דיא ליעבע אין איהרער נאָטהווענדיגקייט פֿיר דען זאָהן פֿאָן זעלבסט הערויסגעפֿיהלט, אונד, אללערדינגס דורך איין גליקליכעס צוזאממענטרעפֿפֿען, מאָגליך געמאכט.

דיא פֿערבינדונג מיט דעם הויזע דעם גראָססהענדלערס מענדעל מוסטע נאטירליך פֿיר יאָזעף גענצליך אבגעבראָכען זיין. אבער דיא טהיירע רעבעקקא האטטע זיך ויינען צו-